

Плетенець Віктор Миколайович, доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВУ

Проблема боротьби зі злочинністю належить до однієї з найбільш гострих і потребує якомога скорішого вирішення в Україні. Це обумовлено кількісними та якісними змінами у структурі злочинності, що характеризуються появою нових проявів суспільно-небезпечних діянь, зростанням професіоналізму злочинців, їх оснащеністю сучасними високотехнологічними засобами, удосконаленням способів їх суспільно-небезпечних діянь і приховування із активним застосуванням заходів розслідуванню.

Одна зі складових розв'язання цієї задачі – оптимізація процесу розслідування та підвищення ефективності подолання протидії з боку злочинців та інших осіб не зацікавлених у встановленні об'єктивної істини у кримінальних провадженнях. Працівники правоохоронних органів, що стикаються з проявами протидії з боку зацікавлених осіб під час розслідування не в змозі протиставити достойний комплекс дій. Про це свідчать статистичні дані Генеральної прокуратури України, згідно з якими підозра у вчиненні кримінальних правопорушення оголошується лише третині злочинців [1]. Своєчасно не притягнуті та ті, які уникли відповідальності, «відшліфовуючи» навички продовжують вчинення більш тяжких та зухвалих суспільно-небезпечних діянь у тому числі із застосуванням сучасних технічних засобів, заходів підготовки, знищення, маскуванню чи фальсифікація інформації, інсценувань тощо. Поява у злочинців більш широких можливостей протидії кримінальному судочинству досудовому розслідуванню та судовому розгляду обумовлює необхідність дослідження її змісту та розробки комплексної системи подолання цим проявам.

З іншого боку, потерпілі, не відчуваючи охорони своїх прав, свобод та законних інтересів, а також виконання, відповідними правоохоронними органами, завдань КПК України [2], звертаються до Європейських судових інституцій з позовами до держави Україна. Окрім того, що на їх задоволення витрачаються значні матеріальні ресурси державного бюджету, формується негативний імідж України на міжнародному рівні.

Серед причин, що негативно впливають на виконання завдань кримінального процесуального кодексу України є, у тому числі, недостатня наукова розробка та відсутність ефективних рекомендацій для слідчих, котрі у ході розслідування, а судді – під час судового розгляду стикаються з проявами протидії з боку зацікавлених осіб. Крім того, існує низка об'єктивних та суб'єктивних чинників, через які працівники правоохоронних органів припускаються суттєвих прорахунків та помилок в оцінці розглядуваних проявів й шляхів її подолання. Відсутність теоретично розроблених та практично апробованих комплексів заходів з подолання протидії кримінальному судочинству негативно впливає не тільки на стан розслідування та попередження кримінальних правопорушень, а й на високий рівень їх латентності. Наявність чітких науково вивірених й апробованих практикою рекомендацій з криміналістичного забезпечення подолання протидії кримінальному судочинству полегшить досягнення позитивних результатів у боротьбі з розглядуваними проявами взагалі та покращення криміногенної обстановки в нашій державі зокрема.

Дослідженню проблем протидії розслідуванню приділяли увагу російські криміналісти: В. М. Карагодін, І. А. Ніколайчук, В. В. Трухачов, Е. У. Бабаєва, С. Ю. Журавлев, Л. В. Лившиць, В. Я. Куликов, А. Н. Петрова та інші

Однак, зазначені дослідження проводилися в інших соціальних та правових умовах. і не можуть повною мірою бути використані для подолання цих проявів в Україні.

Заслужують на увагу й роботи вітчизняних науковців щодо дослідження різних аспектів протидії розслідування на рівні кандидатських дисертацій зокрема: Р. М. Шехавцов (Форми та способи протидії розслідуванню злочинів і засоби їх подолання (за матеріалами кримінальних справ про вимагання, вчинені організованими групами, злочинними організаціями). – Київ, 2003), О. В. Александренко (Криміналістичні проблеми подолання протидії розслідуванню. – Київ, 2004), Б. В. Щур (Тактика усунення протидії розслідуванню злочинів, що вчинюються організованими злочинними групами. – Харків, 2005), І. В. Грицюк (Протидія розслідуванню злочинів у сфері оподаткування. – Ірпінь – 2012) та інші. Однак вказані дослідження присвячені різним аспектам досудового розслідування в умовах протидії та не торкаються проблем подолання цих проявів в ході судового розгляду та не враховують змін, що відбулись у кримінальному процесуальному законодавстві України.

Зміна ситуації, на нашу думку, можлива, у першу чергу, шляхом здійснення комплексного підходу й глибокого (фундаментального) дослідження проблематики криміналістичного забезпечення подолання протидії кримінальному судочинству, та формування на їх основі теоретичних засад діяльності відповідних правоохоронних органів.

Таким чином склались передумови для формування окремої (приватної) теорії криміналістичного забезпечення подолання протидії кримінальному судочинству, в якій всі питання розглядалися б системно (комплексно) та мали б як теоретичне (збагачення науки

«Криміналістика» окремою теорією), так і практичне («озброєння» правоохоронців дієвим інструментарієм у боротьбі зі злочинністю) значення.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Назва з екрана.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям кримінального процесуального кодексу України». – Харків : Одиссей, 2012. – 360 с.